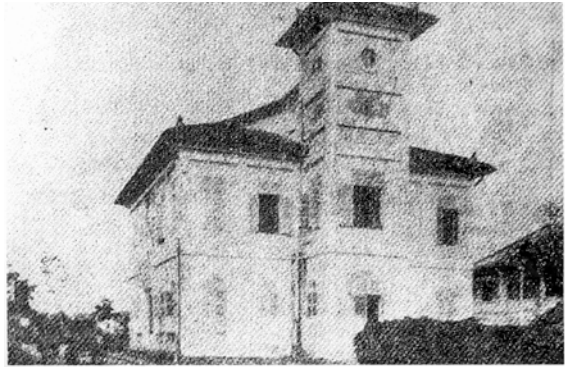

Cần Thơ

hòa cùng tổng khởi nghĩa Cách mạng Tháng Tám 1945

TRẦN NGHĨA

Dinh Xã Tây, nay là Ủy ban Nhân dân TP. Cần Thơ. Nơi Tỉnh trưởng Lưu Văn Tào giao chính quyền cho Ủy ban Dân tộc Giải phóng tỉnh Cần Thơ (26/8/1945)

Ảnh tư liệu

*** Sự chuẩn bị cho cuộc Tổng khởi nghĩa Cách mạng Tháng Tám**

Thắng lợi của Cách mạng Tháng Tám 1945 đánh dấu bước phát triển nhảy vọt của lịch sử dân tộc Việt Nam, đưa dân tộc ta bước vào một kỷ nguyên mới: kỷ nguyên độc lập tự do và chủ nghĩa xã hội. Nhân dân Việt Nam ta từ thân phận nô lệ trở thành người dân của nước độc lập tự do, làm chủ vận mệnh của mình.

Ngày 09/3/1945, sau khi Nhật tiến hành đảo chính Pháp, về phía ta đánh giá rằng đây là

thời cơ thuận lợi nhưng chưa thật sự chín muồi để khởi nghĩa. Ngày 12/3/1945, Ban Thường vụ Trung ương Đảng ra Chỉ thị “*Nhật - Pháp bắn nhau và hành động của chúng ta*”, Chỉ thị chủ trương phát động một cao trào kháng Nhật cứu nước mạnh mẽ làm tiền đề cho tổng khởi nghĩa trong cả nước.

Tháng 5/1945, Hồ Chí Minh về Tân Trào (Tuyên Quang). Người chỉ thị phải gấp rút chuẩn bị Đại hội quốc dân, tiến hành thành lập “Khu giải phóng” là căn cứ địa vững chắc của cách mạng cả nước. Trước tình hình ngày càng

có lợi cho cách mạng, ngày 13/8/1945, Hội nghị toàn quốc của Đảng họp ở Tân Trào đã nhận định rằng: tình hình, thời cơ cách mạng đã chín muồi phải chủ trương kịp thời lãnh đạo toàn dân Tổng khởi nghĩa để giành lấy chính quyền và quyết định thành lập Ủy ban khởi nghĩa toàn quốc.

Ngày 16/8/1945, tại Tân Trào mở Đại hội Quốc dân, thông qua lệnh tổng khởi nghĩa của Tổng bộ Việt Minh và 10 chính sách lớn của Mặt trận Việt Minh. Bầu ra Ủy ban Dân tộc Giải phóng Trung ương (tức Chính phủ lâm thời do đồng chí Hồ Chí Minh làm Chủ tịch). Ngay sau Hội nghị toàn quốc của Đảng và Đại hội Quốc dân, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã ra lời hiệu triệu đồng bào, cán bộ và chiến sĩ cả nước nổi dậy giành chính quyền.

*** Cần Thơ hòa cùng Tổng khởi nghĩa cách mạng Tháng Tám**

Song song với cả nước, Đảng bộ Cần Thơ đã tích cực tổ chức chuẩn bị lực lượng chính trị, quân sự, các phong trào tập dượt quân sự diễn ra sôi nổi từ thành thị đến nông thôn để chuẩn bị cho cuộc tổng khởi nghĩa. Cuối tháng 7/1945, đồng chí Trần Văn Hoài và đồng chí Huỳnh Phan Hộ trực tiếp tổ chức lực lượng vũ trang của các quận, phát triển lên đến 300 quân, có một số được chọn về thị xã tổ chức thành Xung phong đội (7 trung đội), được trang bị vũ khí làm nhiệm vụ gìn giữ an ninh, trật tự (bảo vệ cán bộ, bảo vệ các cơ quan lãnh đạo bí mật của Đảng). Ngoài lực lượng tập trung của tỉnh, ở các quận cũng xây dựng được đội vũ trang, có trang bị vũ khí thô sơ, chuẩn bị khởi nghĩa tại địa phương. Việc chuẩn bị cho cuộc khởi nghĩa ngày càng khẩn trương, sôi động. Trong những ngày tháng Tám, tại thị xã Cần Thơ, truyền đơn, khẩu hiệu cách mạng xuất hiện trên đường phố, công sở và nơi có đông người qua lại, làm cho quần chúng phấn khởi, tin tưởng ở cách mạng sẽ thắng lợi.

Thực hiện lời kêu gọi Tổng khởi nghĩa, ngày 17/8/1945, Tỉnh ủy Cần Thơ họp bàn kế hoạch khởi nghĩa trong toàn tỉnh. Ngày 19/8/1945, được tin nhân dân thủ đô Hà Nội

đã khởi nghĩa giành thắng lợi, Tỉnh ủy gấp rút triệu tập Hội nghị để thành lập “Ủy ban Dân tộc Giải phóng”, chuẩn bị cướp chính quyền. Hội nghị bầu đồng chí Trần Ngọc Quế làm Chủ tịch, Huỳnh Phú Mậu (đại diện Phật giáo Hòa Hảo) làm Phó Chủ tịch, đồng chí Trần Văn Khéo làm Tổng Thư ký và 9 ủy viên.

Ngày 22/8/1945, Tỉnh ủy họp nghiên cứu Nghị quyết của Xứ ủy và bản kế hoạch cướp chính quyền trong tỉnh. Hội nghị quyết định cử các đồng chí: Hồ Bá Phúc, Trần Văn Khéo, Nguyễn Văn Chúc và Tú Tài Thiệu (đại diện Phật giáo Hòa Hảo) đi tham gia cướp chính quyền ở Sài Gòn vào ngày 25/8, để rút kinh nghiệm về vận dụng cụ thể vào tỉnh nhà; đồng thời, điều động các “Xung phong đội” của các quận về thị xã để tăng cường bảo vệ cho cơ quan lãnh đạo, sẵn sàng chờ lệnh. Tại các quận, lực lượng vũ trang, lực lượng chính trị của quần chúng đã sẵn sàng để cùng với tỉnh hành động khi có thời cơ.

Trong những ngày tháng Tám, tin khởi nghĩa giành chính quyền thắng lợi ở các nơi liên tiếp dội về như: Hà Nội (19/8), Huế (23/8)... Đặc biệt, ngày 25/8/1945, khởi nghĩa thành công ở Sài Gòn, quân Pháp ở Cần Thơ hoang mang tột độ. Chúng tập trung trên 600 quân ở Tổng hành dinh (tức Ban Chỉ huy quân đội Nhật) đóng tại thị xã Cần Thơ, bối rối, lo phòng thủ chống đỡ một cách tuyệt vọng. Tỉnh ủy Cần Thơ triệu tập cuộc họp bất thường và quyết định cử một phái đoàn gồm: đồng chí Trần Ngọc Quế, ông Nguyễn Thượng Tư (thay mặt Thanh niên Tiền Phong), ông Huỳnh Cẩm Chương (trí thức yêu nước) làm phiên dịch đến gặp Sato, Chỉ huy Sở Hiến binh Nhật, báo tin ngày 26 tháng 8 sẽ có cuộc mít tinh lớn ở thị xã Cần Thơ. Quân Nhật không dám kháng cự, chấp nhận những đề nghị của đoàn đại biểu ta. Không để mất thời cơ, Tỉnh ủy quyết định dùng sức mạnh của quần chúng áp đảo, biến cuộc mít tinh ngày 26/8/1945 thành cuộc khởi nghĩa giành chính quyền ở thị xã Cần Thơ và các địa phương trong tỉnh.

Sáng sớm ngày 26/8/1945, trên 20 ngàn đồng bào trong thị xã và các quận Ô Môn, Châu Thành, Phụng Hiệp... xếp thành từng đoàn, băng cờ khẩu hiệu giương cao kéo về tập trung tại sân banh Cần Thơ. Trước lễ đài treo tấm băng lớn:

*“Chính quyền về tay nhân dân!
Nước Việt Nam độc lập muôn năm!”*

Đúng 6 giờ sáng, trên lễ đài Ủy ban Dân tộc Giải phóng tỉnh ra mắt nhân dân, đồng chí Huỳnh Phan Hộ thay mặt Ủy ban đọc lời hiệu triệu của Ủy ban Dân tộc Giải phóng và kêu gọi đồng bào hãy một lòng đoàn kết, giành lấy chính quyền. Cuộc mít tinh kết thúc trong tiếng hoan hô vang dậy. Sau đó, quần chúng được tổ chức từng khối, có lực lượng tự vệ vũ trang và “Xung phong đội” hỗ trợ xuống đường biểu tình kéo đi khắp các ngã đường trong thị xã Cần Thơ biểu dương lực lượng, cuối cùng tập trung tại Dinh Xã Tây.

Tại Dinh Xã Tây, trước khí thế quật khởi của quần chúng, Tỉnh trưởng Lưu Văn Tào buộc phải giao chính quyền cho đại diện của Ủy ban Dân tộc Giải phóng và tuyên bố giải tán chính quyền bù nhìn trong toàn tỉnh; Lưu Văn Tào xin chính quyền cách mạng cho làm người công dân của nước Việt Nam độc lập. Đồng chí Trần Ngọc Quế, Chủ tịch Ủy ban Dân tộc Giải phóng tỉnh kêu gọi toàn thể đồng bào hãy đoàn kết chung quanh chính quyền cách mạng để giữ gìn nền độc lập của Tổ quốc. Sau đó, các đồng chí trong Ủy ban Dân tộc Giải phóng chia nhau đi tiếp quản các cơ quan hành chánh, kinh tế, văn hóa, ngân hàng, kho bạc... ở thị xã Cần Thơ.

Trong vòng 2 ngày (26 - 27/8/1945), dưới sự lãnh đạo của Đảng bộ, nhân dân thị xã Cần Thơ, các quận, làng trong tỉnh nổi dậy tấn công kẻ thù dồn dập giành chính quyền và thành lập chính quyền cách mạng, góp phần hòa cùng thắng lợi của cuộc tổng khởi nghĩa của Nhân dân trong cả nước.

Tiếp nối tinh thần thắng lợi trong Tổng khởi nghĩa Cách mạng Tháng Tám 1945, nhiều năm qua, Đảng bộ và Nhân dân thành

phố Cần Thơ đã đạt được nhiều thành tựu về phát triển kinh tế. Sản xuất công nghiệp duy trì mức tăng trưởng cao; thương mại - dịch vụ đạt mức tăng trưởng khá; chỉ số giá cả luôn thấp hơn bình quân của cả nước; sản xuất nông nghiệp từng bước nâng cao chất lượng, hiệu quả. Cần Thơ đã thực hiện tốt các giải pháp kiềm chế lạm phát, ổn định kinh tế vĩ mô, bảo đảm an sinh xã hội; sắp xếp, cắt giảm, điều chỉnh đầu tư công, tiết kiệm chi thường xuyên; tăng cường quản lý, sử dụng giải ngân nhanh các nguồn vốn đầu tư, thực hành tiết kiệm. Công tác thu ngân sách đạt kết quả cao. Việc huy động các nguồn lực đầu tư phát triển được triển khai mạnh mẽ, đa dạng, giảm dần tỷ trọng đầu tư từ ngân sách nhà nước, tăng tỷ trọng đầu tư của các thành phần kinh tế. Công tác đầu tư phát triển đô thị từng bước được nâng lên; chương trình xây dựng nông thôn mới được tập trung triển khai ở nhiều địa phương. Lĩnh vực văn hóa - xã hội của thành phố cũng đạt được nhiều kết quả quan trọng; công tác bảo đảm an sinh xã hội, chăm lo các đối tượng chính sách được quan tâm; xóa đói giảm nghèo đạt kết quả khá tốt; chất lượng giáo dục - đào tạo được nâng lên; công tác chăm sóc sức khỏe nhân dân từng bước được cải thiện; các loại hình văn hóa - nghệ thuật, thể thao phát triển với nhiều loại hình phong phú. Quốc phòng, an ninh được giữ vững, trật tự an toàn xã hội được bảo đảm. Thiết nghĩ, để kế thừa truyền thống cách mạng trong giai đoạn hiện nay, Đảng bộ và Nhân dân thành phố Cần Thơ cần phát huy hơn nữa sức mạnh đại đoàn kết tổng hợp của toàn quân và dân thành phố để thực hiện thắng lợi sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước.

Tài liệu tham khảo

- 1- *Giáo trình lịch sử Đảng Cộng sản Việt Nam*, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội - 2006.
- 2- *Đại cương Lịch sử Việt Nam, tập II*, NXB Giáo dục, năm 2005.
- 3- *Ban Thường vụ Tỉnh ủy Cần Thơ, Sơ thảo Lịch sử Đảng bộ tỉnh Cần Thơ, tập 1 (1929 - 1945)*, Xb - 1995.